

Měsíčník Host
Literatura, kultura, společnost
Leden 2024
125 Kč

1

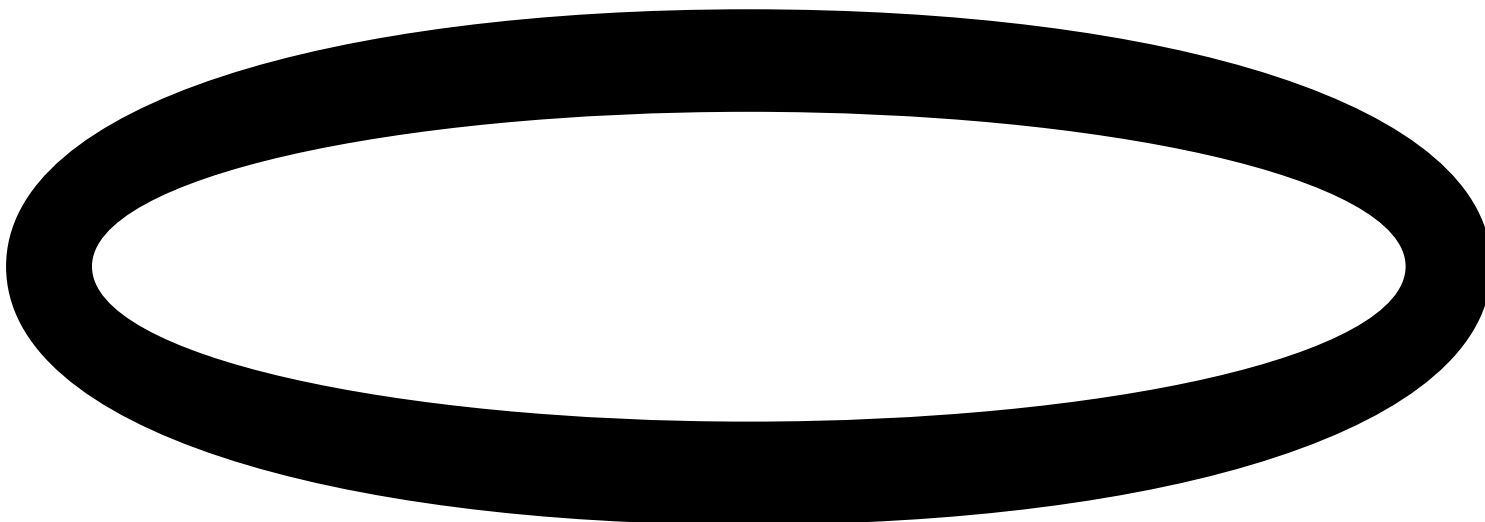
TÉMA
Nobelista Jon Fosse
Básník existenciálního útočiště

ROZHOVOR
David Klimeš
Překročit modus známého

KRITIKA
Sára Vybíralová
Ernaux: Tři špehýrky do jednoho osudu

**KNAPOVÁ
DOBRÝ ROMÁN
JE V PODSTATĚ
FIKČNÍ REPORTÁŽ**

125

Měsíčník Host | Literatura, kultura, společnost

Číslo 1 | 2024, ročník XL

Vyšlo v Brně 15. ledna 2024

Beethovenova 4, Brno, 602 00

tel.: 725 606 144

objednavky@casopishost.cz

www.casopishost.cz

Vydává Spolek přátel vydávání časopisu Host

(IČ 48 51 48 53),

s laskavou finanční podporou

Ministerstva kultury ČR

a statutárního města Brna

Člen sítě kulturních časopisů Eurozine

(www.eurozine.com)

Registrováno Ministerstvem kultury ČR

pod číslem MK ČR E 6632 ISSN 1211-9938

Vychází 10x ročně (kromě července a srpna)

Jan Němec | šéfredaktor

Zdeněk Staszek | zástupce šéfredaktora

Klára Fleyberková | redaktorka

Václav Maxmilián | redaktor

Ondřej Nezbeda | redaktor

Frederika Halfarová | produkce

Alena Němcová | jazyková redaktorka

Marek Timko | jazykový redaktor slovenštiny

Matěj Málek | grafická úprava a sazba

David Konečný | fotograf

Lenka Secká | technická redaktorka

Redakční rada | Petr A. Bílek, Petr Borkovec,

Pavel Janáček, Alice Koubová, Ondřej Lipár,

Vratislav Maňák, Tereza Matějčková, Roman Polách,

Anna Pospěch Durnová, Zuzana Říhová, Petr Vizina

Písmo | Kunda (Superior Type)

a Atyp (Suitcase Type Foundry)

Papír | ARENA Natural Smooth (100 a 200 g/m²)

a Holmenn (70 g/m²)

Foto na obálce | Tomáš Vodňanský

Ilustrace | Matěj Málek

Tisk | Tiskárna HRG, s. r. o., Litomyšl

Cena 125 Kč, s předplatným 99 Kč

Předplatné na www.h7o.cz/predplatne

nebo telefonicky na čísle 775 995 695:

tištěné roční 990 Kč, tištěné půlroční 550 Kč,

tištěné ISIC/ITIC 790 Kč, elektronické 590 Kč

Distribuuje Kosmas, s. r. o., Praha

a První novinová společnost, a. s., Praha

Zasílání předplatného zajišťuje firma

SEND Předplatné, spol. s r. o., Praha

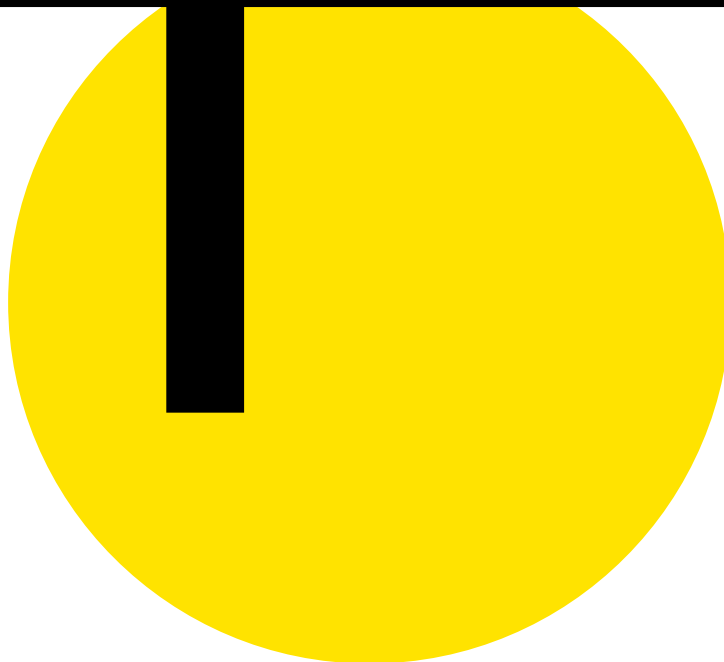
MAXIMY JSOU PĚKNÁ VĚC

Jan Němec

Když jsme před dvěma a půl lety dělali rozhovor s Jonem Fossem, netušili jsme samozřejmě, že obdrží Nobelovu cenu. A už vůbec nás nenapadlo, že se řeč, kterou tehdy pronesl v Brně při převzetí čestného doktorátu Janáčkovy akademie múzických umění, stane základem jeho nobelovské řeči. Maximy otestované na Moravě zazněly i ve Stockholmu: „To nejpodstatnější nelze říct, pouze napsat.“ „Život není od toho, abychom ho chápali.“ „A jak se říká, pouze v tichu lze zaslechnout Boží hlas.“ V tomto čísle *Hosta* ctíme tradici lednových portrétů nobelistů a na interview s autorem navazujeme i rozhovorem s jeho ženou Annou. Maximy jsou pěkná věc, ale nezajímá vás, kdo vedle koho seděl na nobelovském banketu? I když možná bych spíš měl přivítat nové sloupkaře. Mám radost, že na stránkách *Hosta* se tento rok budete potkávat s Alenou Machoninovou, Klárou Vlasákovou, Martou Ljubkovou, Julií Pátou či Markem Torčíkem. Vše dobré v roce 2024!

OSOBNOST

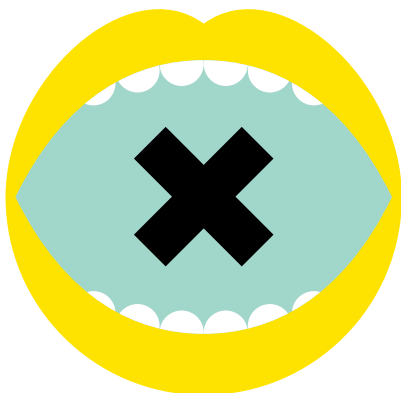
- 7 Dobrý román je v podstatě fikční reportáž. S Adélou Knapovou o psaní, pivu a osobní statečnosti

KONTEXTY

- 16 Roman Polách: Starý život byl jedno hluboké ticho. O spojení poezie a hlukové hudby

TÉMA JON FOSSE

- 22 Daniela Mrázová: Básník existenciálního útočiště. O hájemství nynorsku, možnostech ticha a archetypech bez teček
- 28 Jon Fosse: Tichý jazyk. Přednáška laureáta Nobelovy ceny za literaturu
- 32 Na manželov telefonát nikdy nezapadnem. S Annou Fosse o ceremonii Nobelovy ceny, překládání manželova díla a novonorštině
- 35 Jakub Molnár: Řád za cenu šílenství. O minimalistickém divadle a cestě k nezávislosti

REPORTÁŽ

- 38 Ivan Motýl: Věčně (ne)živý Lenin. Sto let od narození V. I. Lenina

ESEJ

- 44 Jan Motal: V divočině musíme být vytrvalí

ROZHOVOR

- 48 Překročit modus známého. S Davidem Klimešem o proměně médií, ztrátě státu a nepravdivosti pravice

BELETRIE

- 57 **ateliér** Martina Koubková
- 59 **básniřka čísla** Tereza Bínová: Toto jsou mé první poznámky o neviditelných tvorech
- 67 **povídka** Bianca Bellová: Demolice
- 70 **nová jména** Michael Johan Ventura: Jak moc mi nevdá tahle prázdnota

HISTORIE

- 74 Alessandro Catalano: Kde končí nesouhlas a kde začíná disent. Polozapomenuté bienále disentu v Benátkách

KRITIKY

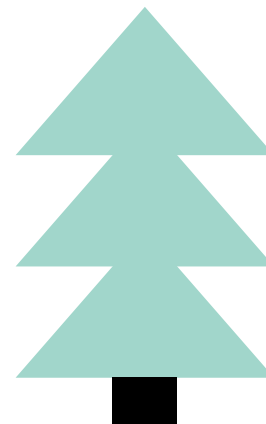
- 82 Petr Šesták: Vyhoření (Ondřej Nezbeda)
- 84 Ian McEwan: Hodiny (Petr Fischer)
- 86 Annie Ernaux: Paměť dívky — Mladík / Událost (Sára Vybíralová)

RECENZE

- 88 Roland Barthes: Deník smutku (Jan Němec)
- 89 Eugène Ionesco: Mezi životem a snem. Hovory s Claudem Bonnefoyem (Josef Chuchma)
- 90 Jóko Ogawa: Profesorova milovaná rovnice (Lucie Lindnerová)
- 91 Noel O'Regan: Přitažlivost pádu (Kryštof Eder)
- 92 Šimon Koudela: Nikde tu jsem. Bojovka ulicemi nevědomí (Kryštof Eder)
- 93 Radek Diestler: Dekáda naplno. Kniha proměn české populární hudby 90. let 20. století (Zdeněk Staszek)
- 94 Jan Horský: Fosfény (Libor Staněk II.)
- 95 Jan Kubíček: Já, člověk (Roman Polách)
- 96 Susan Napierová: Mijazaki a jeho svět (Kateřina Čopjaková)
- 97 James Scudamore: Anglické obludy (Markéta Musilová)

SLOUPKY

- 4 **názor** Václav Maxmilián: Pamatujete si, co jste četli v únoru?
- 14 **švenk** Klára Vlasáková: Není těch žen už trochu moc?
- 14 **štych** Marta Ljubková: Tanec v tanci
- 15 **federácia** Tomáš Hučko: Sto dní
- 19 **manuál** Šimon Šafránek: Manuál k Akimu Kaurismäkimu
- 36 **fejeton** Marek Torčík: Blbá nálada
- 37 **perspective** Michelle Woods: Středník, čárka, dvojtečka
- 37 **hranice** Alena Machoninová: Dívka ve vašich očích
- 55 **šeps** Tereza Bonaventurová: Styl Čendy
- 55 **beat** Julia Pátá: Přízrak odcházejícího světa
- 99 **atašé** Míla Janišová: Přítelkyně z domu smutku po tunisku
- 104 **mime** Jakub Jetmar: Druhá kapka braníka

- 5 **zprávy**
- 80 **madlenka** Ladislava Nagyho
- 98 **rozečteno** Tipy redakce

DOBRÝ ROMÁN JE V PODSTATĚ FIKČNÍ REPORTÁŽ

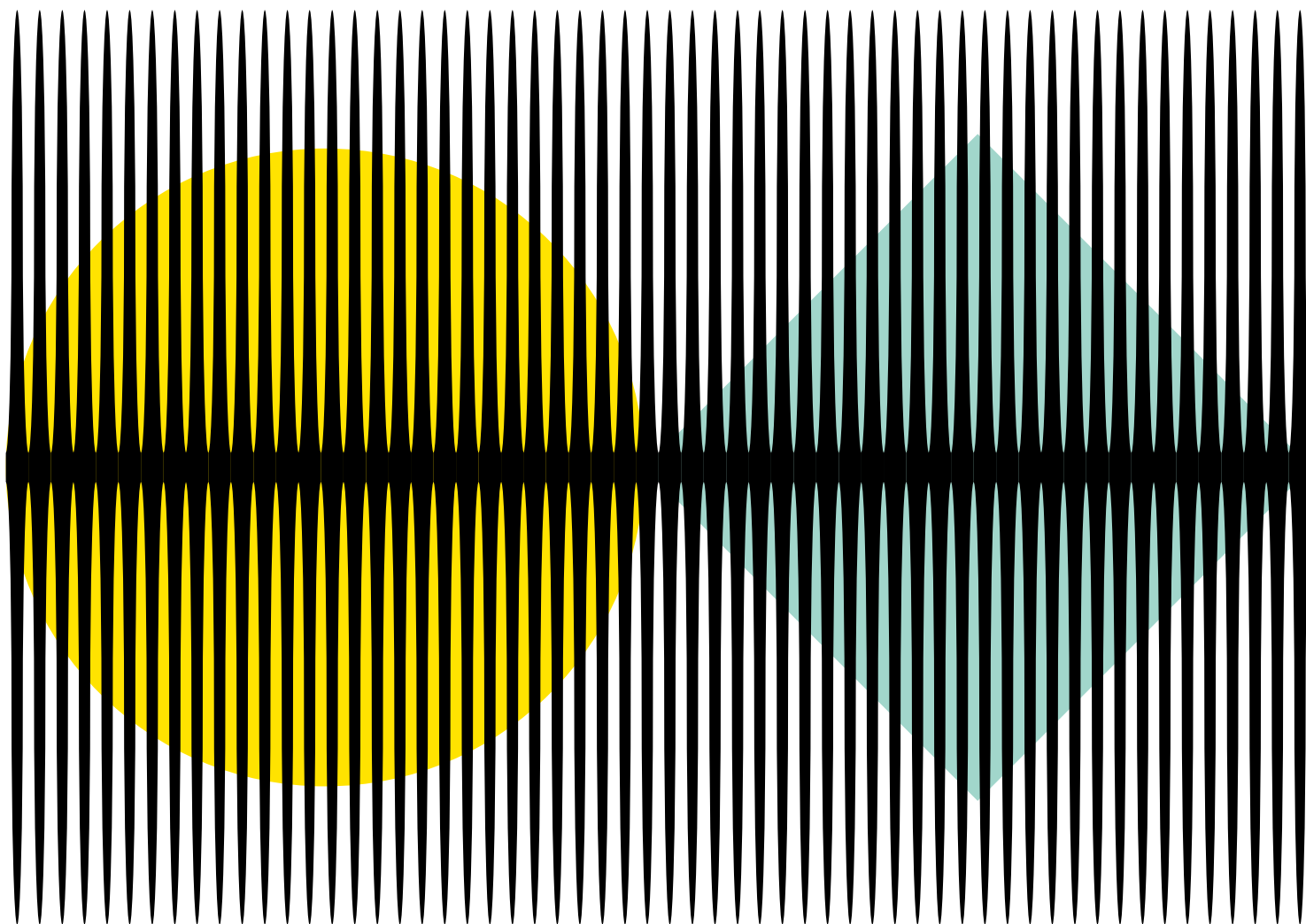
Text Klára Fleyberková
Foto Tomáš Vodňanský

Stovky popsaných stránek časopisů a knih. Adéla Knapová má za sebou už dekády žurnalistické práce. A to se narodila teprve ve druhé polovině sedmdesátých let. Vedle toho se ale přesvědčivě pouští i na pole prózy. Upozornila na sebe třeba výraznou novelou *Nemožnost nuly* a vloni vydala zatím svůj poslední svazek nazvaný *Zbabělé zápisky z ukrajinské války*. Teď se s Adélou potkáváme v někdejší líhni (nejen) literárního světa u nás — v pražské kavárně Slavia...

STARÝ ŽIVOT BYL JEDNO HLUBOKÉ TICHO

Roman Polách

Současná literární čtení již nejsou postavena na prostém autorském přednesu. V posledních pěti šesti letech se naopak vedle spojení s autorskou performancí výrazně projevuje také propojení autorského čtení s hlukovým hudebním doprovodem, respektive s nejrůznějšími formami experimentální hudby.

Každých pět sekund obléhající děla párat ticho akordem tam-tuuumb sročení 500 ozvěň chňapnout ho rozdrtit roznést ho nekonečnem Uprostřed rozdrčených tam-tuuumb rozloha 50 čtverečních kilometrů vyskočit exploze seknutí pěsti rychlopalné baterie Násilí krutost pravidelnosti takto tiše vážně skandovat podivně šílené bouřlivé ostré v bitvě Zběsilost námaha uši oči chrípí rozevřeně! Pozorné! Vzhůru ta radost vidět slyšet číchat všechno taratatata kulometů ječet do oněmění pod kousnutími políčky traak traak ranami bičem puk-pak-pum-tumb bir bizarnosti skoky výška střelby 200 metrů dole v hloubi orchestru rybníky máchat se volí buvoli bodce vozy pluff plaff koně vzpínat se flik flak cink cank šaak veselé ržání iiiiii dusot cinkot 3 bulharské pluky na pohodu krook-kraaak (zvolna dva takty) Šumí Marica nebo Karavena krook kraaak křik důstojníků třesk jako mosazných misek tady pan tam paak cin BUUM cink čak (rychle) čačača čačaak nahoru dolů tam tam okolo nahoře pozor na hlavu čaak Plameny plameny plameny plameny plameny

Takto v roce 1913 přepsal italský avantgardní malíř — a budoucí první teoretik hlukové hudby — Luigi Russolo báseň

Filippa Tommasa Marinettiho z válečných příkopů, aby ve svém manifestu *Umění hřmotu* (respektive do češtiny též překládané jako *Umění hluku*) postuloval nutnost obrátit se od zastaralé hudební estetiky a zahrnout jednou provždy starý život, jenž byl „jedno hluboké ticho“.

Russolo dále uvádí, že „teprve v 19. století se s vynálezem strojů zrodil Hřmot. Dnes hřmot suverénně ovládá lidskou senzibilitu. Po řadu staletí život plynul tiše, nebo tlumeně. [...] Každý projev našeho života je provázen hlukem. Hřmot je nám tedy důvěrně znám. Je schopen nás přivést zpět k životu“, aby nám chvíli předtím dával manuál návratu k moderní vnímavosti: „Projděme společně některé moderní hlavní město, s ušima pozornějšíma než oči, a střídejme rozkoše své senzibility tím, že budeme rozeznávat bubláni vody, vzduchu, plynu v kovových trubkách, kručení a chroptění motorů, oddechujících s nepopíratelnou živočišností, záškuby ventilů, vratný pohyb pístů, pronikavé ječení mechanických pil, hřmotné poskakování tramvají po kolejích, praskání bičků, pleskání praporů.“

LOGIKA HLUKU

Jedno z nejkontroverzněji diskutovaných témat (zejména na sociálních sítích)

o tendencích současné poezie nedávno otevřel Libor Staněk II. článkem o imaginaci digitality (*Host*, 10/2022). Tato imaginace i přes zdánlivě divoké diskuse však nakonec není ničím jiným než zcela přirozeným důsledkem ohromného digitalizování nejenom našeho života, ale i našeho myšlení. Tato „digitální mysl“ námi prorůstá natolik, že proniká i do našeho podvědomí, do našich snů, v nichž se nám namísto děsu z maturit a státnic zdá otřesný sen o prasklém displeji, staré dobré představy o nemožnosti pohybovat se a mluvit střídají sny o nemožnosti s někým komunikovat přes Messenger. Toto vidění a prociťování digitální reality se pak zcela přirozeně propisuje také do poezie, neboť poezie naprosto stejně přirozeně tematizuje vše, co je součástí našeho prožívání světa. Je to tedy stejně přirozený esteticko-evoluční proces, jaký výše popisuje Russolo a jaký do svých obludně válečných básní transformoval Marinetti.

Imaginace digitality začíná teprve nesměle pronikat do současné české poezie. Naopak dědictví hluku stále hřmí a dnes ještě zesiluje. Jestliže si totiž v současnosti vyrazíte na literární čtení, je docela dost možné a čím dále frekventovanější setkání nejenom s klasickou autorskou básnickou interpretací, ale také s „radikálním“

BÁSNÍK EXISTENCIÁLNÍHO ÚTOČIŠTĚ

Daniela Mrázová

TICHÝ JAZYK

Jon Fosse

NA MANŽELOV TELEFONÁT NIKDY NEZABUDNEM

Rozhovor s Annou Fosse

ŘÁD ZA CENU ŠÍLENSTVÍ

Jakub Molnár

JON FOSSE

Ilustrace Matěj Málek

Jako by i Švédská královská akademie měla dost politiky a společenských otřesů a chtěla říct: ticho, prosím. Po řadě autorů proslavených především vzhledem do lidského údělu, jeho příčin a jejich nesmiřitelného rozboru tak dostal Nobelovu cenu básník, dramatik a prozaik, jehož zajímá samotná lidská existence ohlodaná na kost a projevující se často nervózním mlčením nebo smutným pohledem do dále: Jon Fosse.

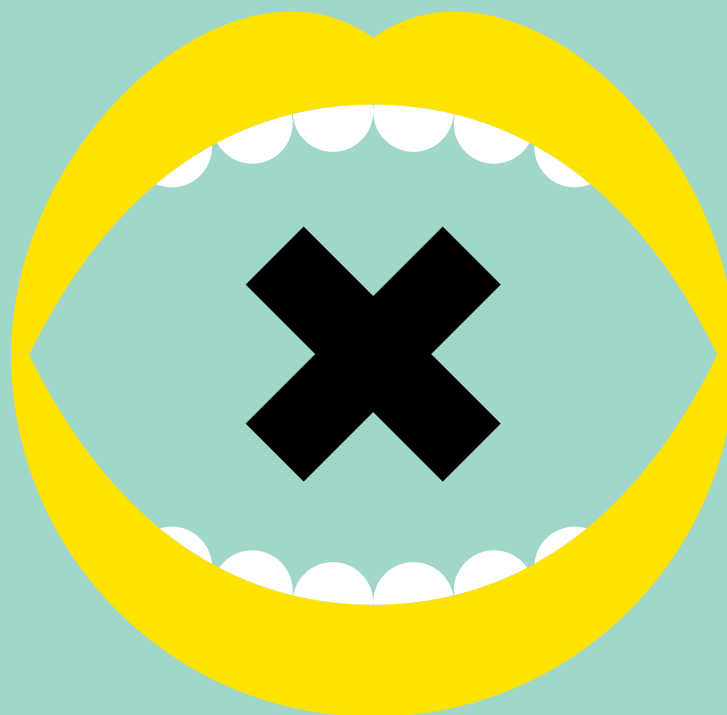

BÁSNÍK EXISTENCIÁLNÍHO ÚTOČIŠTĚ

Daniela Mrázová

Světová i česká média si loni na pár říjnových dnů oblíbila slovo „nevyslovitelné“. Právě to svítilo jako maják ve zdůvodnění Švédské královské akademie, proč udělila Nobelovu cenu za literaturu norskému spisovateli Jonu Fossemu. Unikavost jeho díla, k němuž se nedá nalepit žádné snadno komunikovatelné téma, ale pouze ty nejtíživější a zároveň nejbanálnější otázky bytí, byla pro novináře výzvou. Jako by se všichni stali součástí nějaké Fosseho hry a v bobtnajícím tichu se pokoušeli odpovědět na otázku nejzákladnější: co vlastně říct? Zdá se, že to nevyslovitelné zůstává stále na Fossem.

Když dostal v roce 1903 nobelovku za literaturu norský národní buditel Bjørnstjerne Bjørnson, jistě čelil stejné záplavě žádostí o rozhovor jako naposled oceněný Jon Fosse. Tsunami je v současnosti pouze rychlejší a viditelnější, protože se přelilo do virtuálního světa, který mnohdy sledujeme na více frontách. Nejenže přelétáme jeden a více deníků a literárních týdeníků, ale zabrousíme i na sociální sítě, kde se takzvaná seriózní média snaží zabydlet také, takže najednou máme dojem, že všude je to samý Fosse — a ne jeden kulturní novinář se otevřeně přiznává k údivu, kdo vlastně tento ostýchavý literát s culíkem je. Logika literárního provozu nicméně zůstává pořád stejná.

Pro vysvětlení onoho údivu si tak můžeme u prvního a posledního oceněného Nora zahrát na „najdi deset rozdílů“, patrně ale na ukázkou postačí tři. Bjørnson obdržel toto — tenkrát ještě nové ocenění — coby starý muž, ten nejzasloužilejší ze zasloužilých, miláček národa, a i když ho přijal s překvapením a dojetím („Dlouho, předlouho mi trvalo, než jsem se s touto nečekanou a ohromující situací vyrovnal a dokázal pocítit upřímnou radost, jež mi zaplavila srdce.“), zcela jistě si ho užíval po bjørnsonovsku, tedy s náležitou pompou a jako nefalšovaná celebrita, již tehdy byl. Fosse zareagoval také po svém, tedy nenápadně a ostýchavě. A především — a v tom tkví rozdíl číslo dvě, prohlásil, že se

jedná o ocenění nynorsku. Pokud totiž pomineme fakt, že se dílo těchto dvou liší tak, jak se jen díla autorů ze stejného koutu světa mohou lišit, odlišná je sama jazyková forma — Fosse je prvním nobelistou píšícím minoritním nynorskem, o němž ještě bude řeč, na rozdíl od tří dříve oceněných krajanů, kteří všichni do jednoho psali konzervativním riksmålem, přímým potomkem dánštiny a předchůdcem dnešního většinového bokmålu. A jako markantní odlišnost se nabízí také to, že Bjørnson, který se nejen svým literárním dílem, ale především politicko-kulturním angažmá zasloužil o etablování norské národní identity, až na výjimky nepřekročil literární hranice severní Evropy a své doby

TICHÝ JAZYK

Jon Fosse

NA MANŽELOV TELEFONÁT NIKDY NEZABUDNEM

Když jsme v květnu 2021 přinesli velký rozhovor s Jonem Fossem, nevěděli jsme samozřejmě, že za dva roky dostane Nobelovu cenu. Už tento rozhovor však končil narážkou na to, že Fosse má za ženu Slovenku. „Já už jsem vlastně trochu Slovák, a tím pádem se cítím být i trochu Čechem,“ řekl na závěr. Teď je tedy ta pravá chvíle vyzpovídat přímo nordistku, překladatelku a manželku Annu Fosse.

Jeli jste na oficiální předávání Nobelových cen jako rodina?

Áno, manžel síce musel odcestovat o dva dni skôr, ale v podstate sme to hlavné absolvovali ako rodina. Keď sme sa dozvedeli, že Jon dostal Nobelovu cenu za literatúru, rozmýšľali sme, čo bude po spoločenskej stránke i z rodinného hľadiska najlepšie riešenie. Moja účasť bola bez diskusie, protokol nepustí, ak neexistujú vážne dôvody, účasť manžela či manželky laureáta na tejto slávnosti je úplná samozrejmosť. Mladšiu dcéru v predškolskom veku sme, pravda, museli nechať doma, ale keďže naša staršia má takmer dvanásť rokov, rozhodli sme sa, že vezmeme do Štokholmu aj ju. Švédská štátna televízia SVT, ktorá v deň udeľovania cien vždy vysiela celý program, s ňou urobila počas slávnostného banketu krátke

interview s komentárom, že je najmladším čestným hosťom. Samozrejme, ako rodičia sme tak trochu típli, či celá vec na ňu nebude priveľa, veď napríklad počas toho štvorhodinového banketu človek nemôže bez dôvodu ani vstať od stola, musí vedieť konverzovať a celkovo dodržiavať pomerne prísne nastavené pravidlá. Mala však vynikajúceho spolustolovníka, nástročné syna pána Damiona Searsa, ktorý prekladá manželove diela do angličtiny, a tak to všetko prebehlo viac než v poriadku.

A s kým jste u stolu seděla vy s manželem?

Aj ja a manžel sme na spolustolovníkov mali šťastie. Jon mal tú česť s princeznou Christinou, sestrou švédskeho kráľa, plus švédskou ministerkou kultúry. S obomi dámami sa mal o čom rozprávať, princezná

Christina je noblesný človek, okrem iného je však známa tým, že sa pre lásku k mužovi nešľachtického pôvodu vzdala nároku na následníctvo trónu. Švédka ministerka kultúry u mnohých rezonuje pre svoju pomerne netradičnú voľbu vierovyznania — v dospelom veku prestúpila, ako žena moslimskému pôvodu, na kresťanstvo a religionistika ako taká jej je blízka. Keďže Jon je tiež konvertita, spoločne strávený čas im ubehol rýchlo a oboch osviežil.

Na mňa pri slávnostnom stole príjemne zapôsobil môj oficiálny spoločník, manžel laureátky Nobelovej ceny za medicínu, veľa sme hovorili o význame vakcíny proti covidu, ako aj druhý spolustolovník a veľký džentlmen, Tord Magnusson, manžel už spomenutej švédskej princeznej. Obaja páni mali vskutku múdre názory na súčasné

nielen politické, spoločenské, ale aj také tie medziludzské témy. Keď to zhrniem, pre všetkých nás troch to bol zážitok na celý život a teším sa, že sme do Štokholmu išli v tejto zostave.

Kde vás zastihla zpráva, že máte doma nobelistu?

V danom čase sme sa nachádzali na západnom pobreží Nórska, v Osle boli jesenné prázdniny a chceli sme v tej súvislosti navštíviť manželovu mamu, ktorá žije neďaleko Bergenu. Keďže Jona Fosseho od roku 2013 ako kandidáta na toto ocenenie v takzvanej druhej vlne spomínali médiá každý rok, rozhodli sme sa, že tentoraz nebudeme doma nervózne čakať a radšej vybavíme, čo treba, bez ohľadu na daný dátum. Konkrétne ja so staršou dcérou sme vybrali oblečenie vhodné pre chladné podnebie v neďalekom nákupnom centre. Na manželov telefonát nikdy nezabudnem, išli sme práve zaplatiť a on mi povedal, že je tohtoročný laureát. Napokon sme nič nekúpili, akoby v tranze sme utekali na prvý autobus domov. Cestou zo zastávky sme videli, že Jon už poskytuje prvé rozhovory v neďalekom prístavisku. Potom sme sa v úzkom rodinnom kruhu slávnostne navečerali.

Co pro vašeho manžela Nobelova cena za literaturu znamená? Nebo snad: znamená něco?

Samozrejme. Manžel je za ocenenie veľmi vďačný, ale asi ešte chvíľu potrvá, kým mu to celé dôjde. Denne dostáva desiatky e-mailov a gratulácií, všetky ho tešia.

Sám hovorí, že chce naďalej písať ako doteraz, a ako ho poznám, myslím, že mu udelenie tohto veľkého ocenenia nevytvorí nejaký tvorivý blok. Druhá vec je, že tvorivý blok môže prísť aj zvonka, vkradnúť sa v podobe nejakých očakávaní, a nebude jednoduché ubrániť sa mu, ale nerada by som v tejto súvislosti vyslovovala prognózy a vo všeobecnosti dúfam, že manžel to ustojí a nenechá sa tým tlakom zvonka ovplyvniť nadmieru.

Jaký má vůbec Jon Fosse vztah k institucím typu literárních cen? Z profilů a rozhovorů mám dojem, že to jde mimo jeho zájem.

Vôbec nie, a ak mám byť úprimná, podľa mňa asi ani neexistuje človek, ktorého nezaujímá, keď ho niekde kladne ohodnotia či ocenia. Ide skôr o to, že Jon nepíše preto, aby dostal nejakú cenu, aby sa niekomu zapáčil, skrátka, neprispôsobuje svoje písanie tomu, že by z toho mohla vzísť nejaká prestíž či pomyselné vavríny.

Každé ocenenie si veľmi váži. A čo na ňom v duchu obdivujem, úprimne dopraje ocenenia aj druhým. Nikdy som ho nepočula povedať nič znevažujúce na iného autora. Naopak, dokáže sa autenticky potešiť, keď kvalitné literárne dielo či preklad v nejakej forme vyzdvihnú kompetentní znalci literatúry a umenia. Rovnako tak vždy poctivo číta ocenených nobelistov, pokiaľ viem, zakaždým si objednal z internetu knihy, ktoré sa v Nórsku nedali zohnať.

Na druhej strane, debutantov sám od seba nečíta vôbec, hovorí, že na to už nemá kapacitu, a osobne mu v tom

úplne rozumiem. Hoci som od neho o dost mladšia, veľakrát siahnem po niečom overenom namiesto toho, aby som si otvorila knihu, ktorá mi ani po desiatich stranách nič nedá. Každý človek, ktorý spolu s vekom nadobudol aj zodpovednosť za druhých, podľa mňa takto funguje nielen vo vzťahu k umeniu, ale všeobecne. Je to otázka základnej povahy, čiže toho, čomu človek venuje čas a pozornosť.

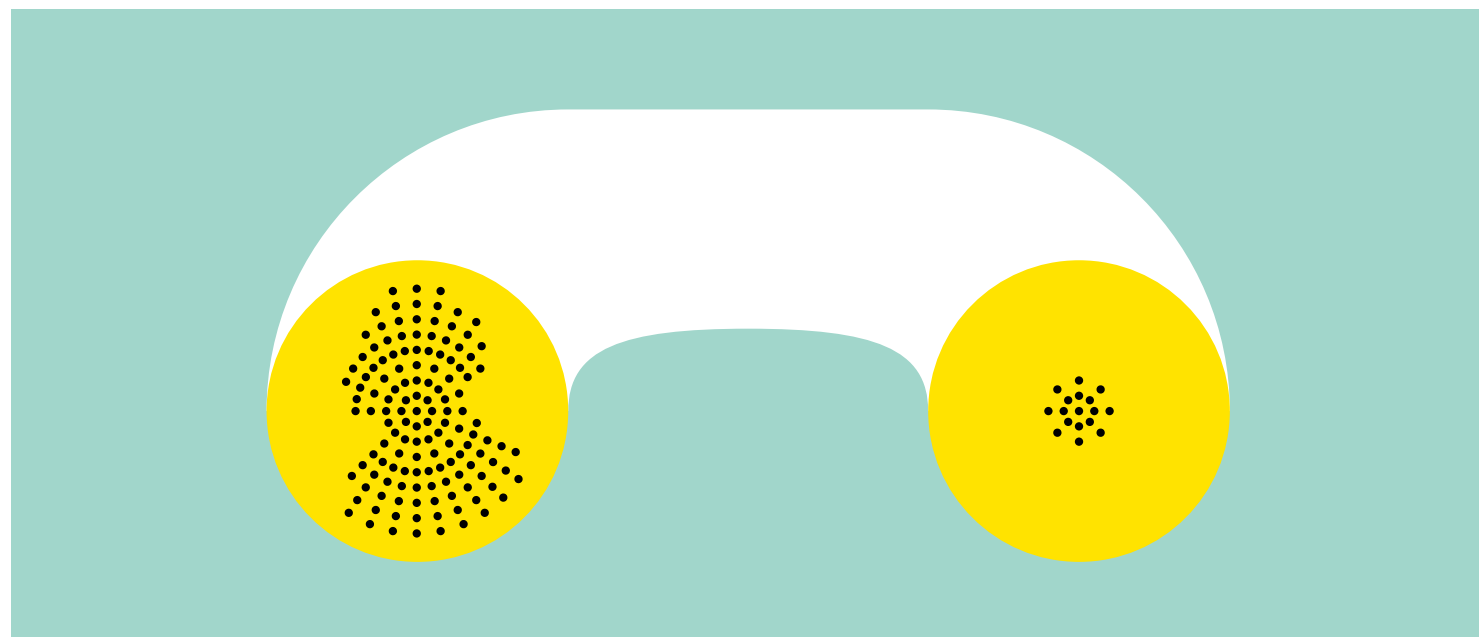
Švédská akademie ocenila vašeho manžela za to, že „dává slovo nevyslovitelnému“, recenze i analýzy často mluví podobně tajemným jazykem. Jak se s nevyslovitelným pracuje v překladu?

Možno ešte lepšie než s tým, čo je nie že vysloviteľné, ale jednoznačné. Osobne som nikdy nemala problém s prekladom toho nevysloviteľného, práve naopak. Práca, či už prekladateľská, alebo vedecká, s nevysloviteľným v umení, je veľmi obohacujúca. Jednoznačnosť a prvoplánovosť nudí.

Jste v poměrně nezvyklé překladatelské situaci: předmět své práce máte doma. Máte vhléd do tvůrčího procesu svého manžela?

Bavil se s vámi třeba o práci na *Septologii*? Nebo necháváte takzvaně práci za dveřmi?

Pri dramatických či prozaických dielach, prípadne knihách pre deti, som sa manžela nepýtala na nič. Pri poézii a esejach sa občas stalo, že som za ním zašla, aby som si ujasnila konkrétne významy. Ak by sme hovorili o samotnom procese písania, keďže mám predmet svojej práce, ako hovoríte, doma, vždy viem, na čom pracuje. Zvykne

VĚČNĚ (NE)ŽIVÝ LENIN

Text a foto Ivan Motýl

Pondělí 6. listopadu 1989. V předvečer sedmdesátého druhého výročí Velké říjnové socialistické revoluce (VŘSR) se v pražském Paláci kultury schází komunistická věrchuška. Nikdo netuší, že to jsou poslední oficiální oslavy Leninova převratu a že Československo čeká za jedenáct dnů sametová revoluce. Státní televize pietní akt v Praze líčí s tradiční bolševickou květomluvou: „Sjezdový palác je vyzdoben v duchu Velkého října a v pevném spojení se Sovětským svazem.“ Kdo to byl ten duch Velkého října? A žije ještě i dnes? Hledám ho v Česku i na Slovensku. U příležitosti stoletého výročí úmrtí Vladimira Iljiče Lenina, jenž zesnul 21. ledna 1924. V třiapadesáti letech. Hledám věčně živého Iljiče, anebo už přece umřel?

Ze slovenské rychlostní silnice R1 odbočuji na sjezdu číslo 23. Do navigace zadávám: Šoporňa, ulice Vladimíra Iljiča Lenina. Vyhledávač se vůdci bolševické revoluce z roku 1917 nevzpírá, v cíli mám být za tři minuty.

Strojem času do Husákovy normalizace? Je to divný pocit, když navigace reaguje i na další ulice v Šoporňi, jejichž názvy jsou svázané se sovětským satelitem jménem Československá socialistická republika. ČSSR. Ve čtyřtisícové obci nedaleko Nítry mohu zaparkovat i v Gottwaldově, Fučíkové, Mládežnické, Družstevní či v ulici Československé armády nebo Červenej armády (Rudé armády).

„Jste v cíli,“ oznamuje ženský hlas portálu Mapy.cz. V ulici Vladimíra Iljiča Lenina zastavuji mezi typizovanými rodinnými domky ze sedmdesátých let. U čísla 1434 stojí starší muž nad motorem obstarožního renaultu, právě k baterii připíná dobíjecí kabely. Mrzne. Když devětašedesátiletý důchodce Jozef Ščípa zjistí, že jsem reportér, navrhuje: „Napište tam, že nemám ani na novou baterku, to bych musel krást jako politici.“

HÁDÁNÍ O KRVI NA RUKOU

Ščípa nemá politiky v lásce, ještě však neřekl, proč ho iritují. Možná to vyjasní otázka, zda mu nevadí trvalá adresa v ulici Vladimíra Iljiča Lenina. „Historie je historie, Lenin mi nevadí.“

Připomínám panu Jozefovi, že po převratu v roce 1917 zavedl rudý teror, který měl každý den stovky, až tisíce obětí. A když se 30. srpna 1918 stal terčem atentátu, okamžitě se mstil a v Petrohradu bylo popraveno 500 politických vězňů, v Nižném

Novgorodu 41 a v Kronštadu na 400. Suma sumárum měl Lenin na rukou krev milionů obětí. Odpor proti bolševikům nepřežilo půl milionu donských kozáků, povstání rolníků v Tambovské oblasti bylo zpacifikováno až za cenu 250 000 obětí...

Jozef Ščípa se nenechá zviklat. „A kolik lidí popravily porevoluční slovenské vlády? To bylo ještě víc obětí,“ vyhrkne na mě. „Na rukou mají krev i tyhle ti demokrati.“

Ptám se na konkrétní případy. „Co ti nezaměstnaní, co spáchali sebevraždy, protože přišli o práci? Co ty oběti slovenských mafií, které tu mohly vraždit s požeňmáním systému? Nemůžete ze všeho očerňovat jen komunismus!“

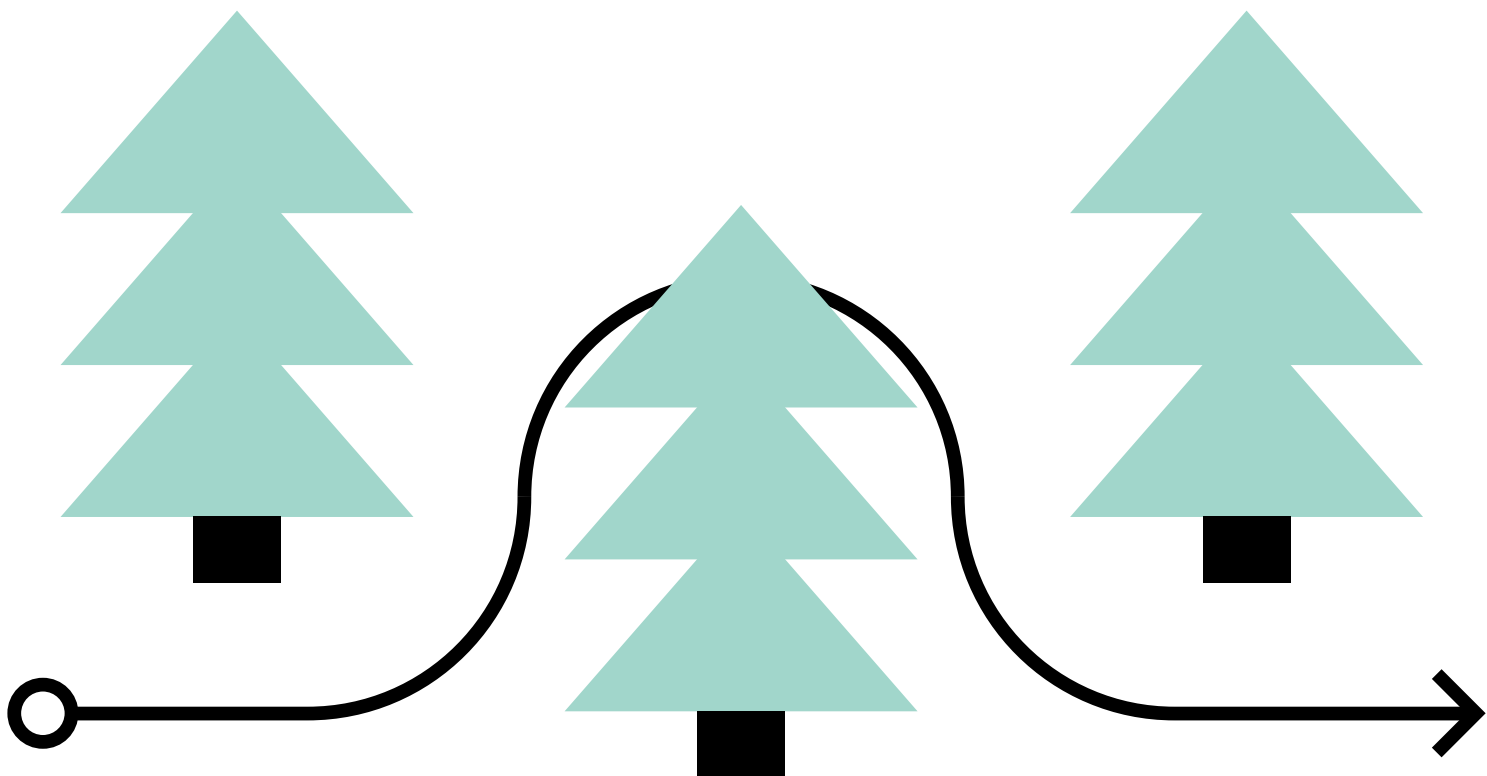
Ščípa přitom nesnáší komunisty, kteří po roce 1989 převlékli kabát. Současný premiér Robert Fico vlezl do KSČ v roce 1986 a v jednom dobovém posudku o něm jiní soudruzi napsali: „Zastává vědecký marxisticko-leninský světonázor.“

„Fica neberu, ten chce jen beztrestnost pro svoje lidi,“ naráží na prosincové rozhodnutí slovenské vlády, která ruší Úřad speciální prokuratury (ÚSP). Fico úřad nemusel, jeho prokurátory označoval za gestapáky. „Lezli mu na nervy, vždyť vyšetřovali jeho lidi, mnohé z nich i vazebně,“ píše slovenský internetový deník *Aktuality.sk* ve stejný den, kdy brouzdám Leninovu ulici v Šoporňi.

V *Aktualitách* pracoval i Ján Kuciak, než byl v únoru 2018 zavražděn ve Velké Mači, vesnici vzdálené od Šoporňi dvanáct kilometrů. Speciální trestní soud hnal ke spravedlnosti i Mariana Kočnera, hlavního podezřelého z objednání popravky. Justice mu sice vinu neprokázala, speciální soud ho ale poslal na devatenáct let do vězení za falšování směnek. Ficova vláda teď zvažuje výrazné snížení trestních sazeb v ekonomických kauzách, takže Kočner se možná brzy protáhne skrz mříže leopoldovské pevnosti. „Kočnera pustí,“ prorokuje Ščípa, obhájce komunistického Československa.

Provokuji: „Kdyby nebylo Lenina, nezrodil by se Fico.“ Nesouhlasí. Anebo nechápe, co tím myslím.

← Čtyři a půl metru vysoký ostravský Lenin z bronzu v poloze vleže. V zahradě jednoho domu v Ostravě-Svinově

V DIVOČINĚ MUSÍME BÝT VYTRVALÍ

Jan Motal

Odolnost se zdá být klíčovým termínem současnosti. Dostala se do uměleckého provozu, na obálky motivačních příruček a skloňuje se i v rámci mezigeneračních debat. Posledním takovým přírůstkem je kniha *Odolná společnost* Alice Koubové a Barbory Baronové. Co když ale odolnost není tím pravým pojmenováním ani způsobem, jakým máme ke světu přistupovat?

Českým intelektuálním prostředím obchází nová móda, móda odolnosti. Od ryze psychologického pojetí, jak je podal například František Koukolík v knize *Odolnost. Přežít těžkou dobu* vydané v roce 2022, až po populárně pojatou *Odolnou společnost* Alice Koubové a Barbory Baronové, vydanou o rok později, která transformuje pojem na širší společenskou úroveň odpovídající komplexnosti moderního světa. Jak dokládají sociologové a teoretici odolnosti, čelíme jako lidstvo i individua velkému množství krizí (někdy se hovoří o polykrizi), které nás uvrhují do strukturální nejistoty. Odolnost se pak jeví jako dobrá cesta, jak tuto situaci zvládat.

Nejobecněji lze říci, že odolnost — odborně resilience — znamená pozitivní adaptaci na nepřízeň, anebo schopnost dosáhnout mentálního zdraví i v krizích a katastrofách. V odborné literatuře nalezneme různé přístupy, které se odlišují nejen oborem (od psychologie přes sociologii až po biologii), ale i tím, zda akcentují odolnost jako osobnostní rys nebo dynamický proces, jehož součástí jsou i systémové a sociální faktory.

Například vývojová psycholožka Ann Masten se zabývá schopností dětí zdolávat nepřízně osudu, neurovědec Bruce McEwen strategiemi, jimiž se lidský mozek adaptuje na stres, Michael Ungar zkoumá odolnost v rámci sociálně-ekologických systémů. Odolnost pronikla i do managementu, jako v práci Karla E. Weicka a Kathleen M. Sutcliffe nazvané *Zvládání neočekávaného*, zaměřené na odolnost organizací.

CHAPADLA RESILIENCE

Své kořeny má tento koncept v lékařství a nejde o žádnou novinku — výzkum se mu věnuje již desetiletí. Populární se stal především s přelomem milénia. Jak ukazuje statistika aplikace Google Books Ngram Viewer, nárůst použití pojmu v angličtině je od devadesátých let exponenciální. Britský psychiatr Michael Rutter vysvětluje, že odolnost neznamená prostě mít „hroší kůži“, ale jde spíše o hodnocení náchylnosti ke stresu v jeho mnoha podobách. Každý má své limity a nikdy není plně „resilientní“. Nelze se obrnit proti všemu. Zároveň upozorňuje, že neexistuje žádný univerzální mechanismus, který by člověka ochránil před všemi možnými nesnáze. Stejně tak nejde o jednu získanou schopnost, která se již v průběhu života nemění — vývoj lidské osobnosti proměňuje schopnost resilience, není to stálý charakterový rys. Různí lidé v různých situacích reagují odlišně, a tak stejná zkušenost může u jednoho fungovat jako „zocelující“, u druhého naopak vede k senzibilizaci.

Odolnost tedy není rovna tvrdosti charakteru, jak někdy slyšíme na českých univerzitách a v uměleckých kruzích, kde se stalo módou porovnávat výdrž starších a mladších generací (aniž by takové srovnání bylo možné). Je to spíše homeostatický, dynamický stav, který vyvažuje stresory (rizikové faktory) tím, co přispívá k odolnosti (protektivní faktory) a vede k posttraumatickému růstu, k úspěšnému překonání krize. Bez odolnosti se člověk propadá do duševních chorob, dysfunkcí a jeho život je narušen. S odolností je schopen se proměnit, změnit své návyky, způsob života. To se týká jednotlivců, organizací, národů. Ti všichni mohou použít odolnosti k tomu, aby žili *spokojenější* život.

Odolnost je dnes už pojem plně využívaný ve veřejné politice. K resilienci se hlásí Evropská unie, a to minimálně od roku 2012, kdy začala prosazovat budování odolnosti v rámci své humanitární práce například v Africe (kupříkladu programy SHARE nebo AGIR). Pandemie, energetická i uprchlická krize samozřejmě donutily evropské státy přeorientovat se i na odolnost sebe samých.

Budování chytrých technologií, řízení přírodních zdrojů nebo zlepšování infrastrukturních podmínek je dnes běžně rámováno právě pojmem odolnosti, stejně jako značné množství prostředků alokovaných v různých grantech a dotacích.

Potud vypadá celá diskuse o odolnosti jako bezrozporná, pozitivní a velice praktická záležitost. Na jedné straně rozvíjí empirický výzkum a umožňuje nám poznat nástroje, kterými se jako lidé adaptujeme na nepřízeň, na straně druhé nabízí konkrétní, na důkazech založené strategie, které mohou využít manažeři, politici i humanitární pracovníci v posilování ohrožených komunit, regionů a institucí.

To je jistě bohužel záměr, navíc velmi dobře přehledný pro současný akademický systém napojený na soukromé i veřejné zdroje, vyznávající instrumentální racionalitu. Řečeno lidštěji: odolnost je velmi dobře vykazatelná, generuje výstupy přeložitelné do jazyka grantových agentur, národních i mezinárodních vědeckých komisí i institucí veřejné politiky. Problémem však je, že odolnost jako téma veřejné diskuse odvádí pozornost od systémových a strukturálních příčin krizí. Učí nás žít v nejistotě tak, abychom nebyli traumatizováni, spíše než aby nás vedla k uvědomění, že žijeme v nespravedlivém a neudržitelném společenském systému.

Jen těžko bychom tedy našli nějaké závažné výhrady proti odolnosti z hlediska současné světoekonomiky, řečeno s americkým sociologem kapitalismu Immanuelem Wallersteinem. Odolnost přesně zapadá do potřeb globalizované síťové ekonomiky, která se vyznačuje strukturálními nejistotami. Je hojivou náplastí těch, kteří jsou lapeni — asi takovou, jakou si dáme na puchýře či oděrky při náročném túře. Ale kam naše cesta vede? Jakou máme vizi? Divočina, kterou se prodíráme, jako by neměla konce. Jako by *neexistovala alternativa*, řečeno s Margaret Thatcherovou i podstatnou částí českých intelektuálů.

KREATIVITA, FLEXIBILITA, MINDFULNESS

V korporátní, ale i umělecké oblasti se odolnost dobře uplatňuje, a to například prostřednictvím rozvoje všímavosti, tedy mindfulness. To navazuje na kontrakturní hnutí šedesátých let a popularitu východních filozofií a náboženství na Západě a vyhláší v podstatě obdobné cíle jako resilience. Od sedmdesátých let s nástupem neoliberalismu, který rozbil průmyslovou společnost kolektivit ve prospěch individuální zodpovědnosti na globálním zesíťovaném trhu, se mindfulness usídlilo v korporátní kultuře jako jedna z metod, jak se vyrovnat s negativními důsledky tohoto společenského systému. Neoliberalismus, jenž na své ideové úrovni navazuje na požadavky kladené poválečnými středostavovskými rebely po osobní svobodě a odstranění institucionálních a byrokratických omezení, přenáší na jednotlivce nejen zodpovědnost za pracovní výkon, ale vůbec za jeho osobní rozvoj obchodovatelný na trhu práce.

To lze dobře ukázat na tom, že dnes již nestačí na pracovním pohovoru doložit své schopnosti přímo související s výrobou, ale standardní součástí životopisů se stalo vychvalování charakterových rysů, jako je „kreativita“, „odolnost“ nebo „flexibilita“, předkládání řady co nejzajímavějších koníčků a zájmů či dokládání schopnosti seberozvoje. Co dříve spadalo do lidského soukromí, je náhle nutné pro to, abychom vůbec byli na trhu rozeznatelní. Již neprodáváme jen svou práci, prodáváme sami sebe — a neviditelnější to je samozřejmě na sociálních sítích, které svými algoritmy tento neoliberální étos rozšiřují už do té nejmladší populace.

Tento ohromný tlak samozřejmě vede k vysokému nárůstu psychických a psychosomatických onemocnění, civilizačních

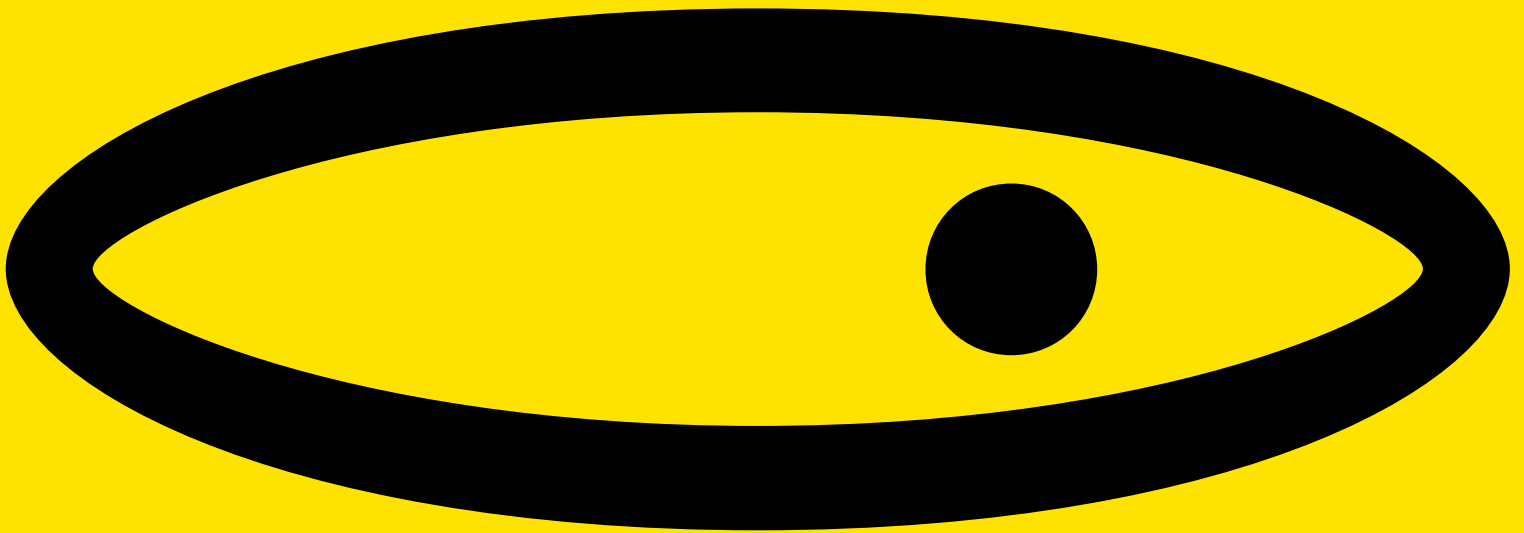
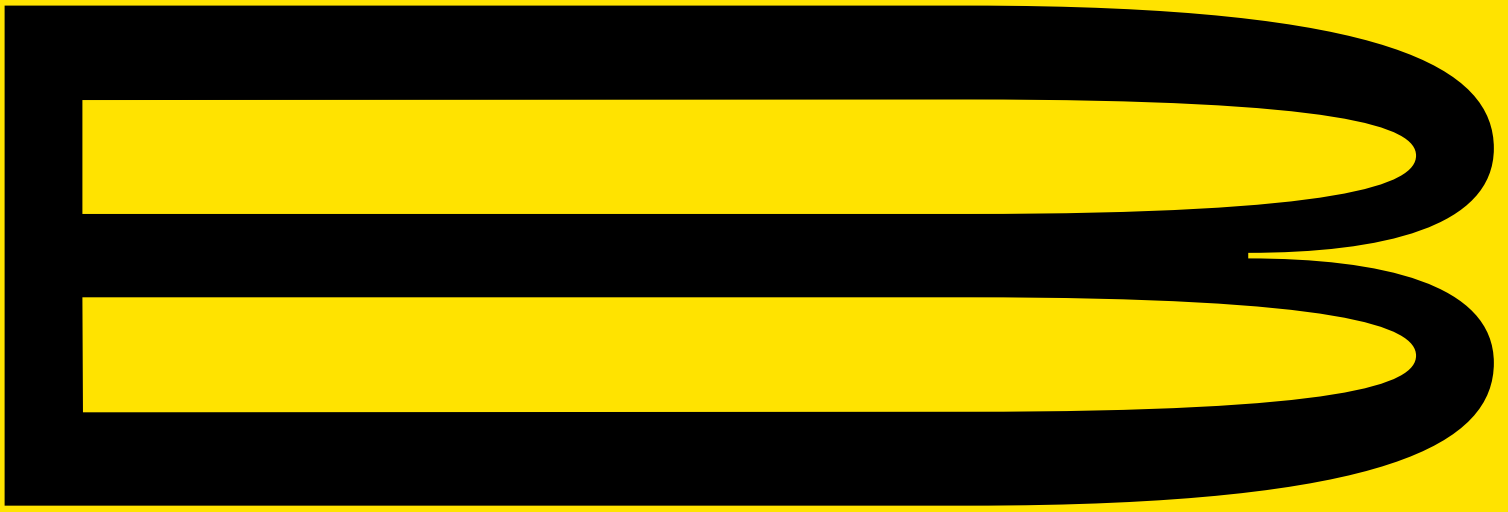
**S Davidem Klimešem o proměně médií,
ztrátě státu a nepravdivosti pravice**

PŘEKROČIT MODUS ZNÁMÉHO

Text Jakub Jetmar
Foto Tomáš Vodňanský

Patrně žádný komentátor v Česku nemá takový vhled do politiky a byznysu a k tomu i znalost historie, mediální teorie či ekonomie. David Klimeš píše knihy o nutných reformách nebo normalizační cenzuře a každé pondělí rozesílá vlivný newsletter o politickém a mediálním dění, hospodářství nebo legislativě. Naopak už dávno zmizel ze sociálních sítí a odešel i z komentátorského místa redakce *Aktuálně.cz*. V médiích ale zůstal. Na podzim se stal výkonným ředitelem Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky.

**TEREZA
BÍNOVÁ**

Básnířka čísla

**MICHAEL
JOHAN
VENTURA**

Nová jména

**BIANCA
BELLOVÁ**

Povídka

**MARTINA
KOUBKOVÁ**

Ateliér

Básniřka čísla Tereza Bínová

Tereza Bínová (nar. 1990 v Třebíči) vystudovala výtvarnou výchovu a psychologii. Žije na Vysočině. Vydala doposud čtyři básnické sbírky. V roce 2014 debutovala sbírkou *Souborná zkouška*. V knize o nepoznaném dědečkovi, *Pan Bína* (Dobrý důvod, 2016), zpracovala narativy rodinných příslušníků. V posledních dvou sbírkách, *Mezera je prázdné místo* (Weles, 2017) a *Červený obr* (Odeon, 2023) se zajímá o téma času a ohledává nadále hranice konceptu.

Povídka Bianca Bellová

Bianca Bellová je česká spisovatelka s bulharskými kořeny. Pracuje jako překladatelka a tlumočnice z angličtiny, velmi pravidelně ale vydává knihy. Její novela *Jezero* se stala Knihou roku v cenách Magnesia Litera. Za stejnou knihu získala Cenu Evropské unie za literaturu a řadu dalších ocenění. Naposledy se před nedávnem objevila na pultech próza v povídkách nazvaná *Transfer*.

Nová jména Michael Johan Ventura

Michael Johan Ventura (nar. 1999 v Ostravě-Vítkovicích) vystudoval Univerzitu Palackého v Olomouci (obory polonistika a nederlandistika), nyní studuje v Praze na Karlově Univerzitě fonetiku. Jeho texty byly publikovány v *Nedělní chvílce poezie*, účastní se autorských čtení. Je součástí umělecké platformy Mumraj Eternal. V roce 2022 vydal samonákladem sbírku básní *Galimatjášník*, společně s Marií Paterovou, studentkou malby Akademie výtvarných umění.

Ateliér Martina Koubková

„Nesnáším, když je půl třetí,“ čteme v textu, jímž fotografka Martina Koubková doprovází kolekci minimalisticky aranžovaných kompozic, opatřených anglickým titulem *I hate when it is 2:30 PM*. „S železnou pravidelností se zcela automaticky dívám na hodinky přesně v tuto denní dobu. Půl třetí. Moje vnímání času se lehce změní. Den začne zrychlovat. Můj neklid roste. Netrpělivost také. Není ještě příliš pozdě. Ale už není úplně málo. Proč mi všechno tak trvá? Srovnávám se s ostatními. Napětí. Myšlenky se dostávají do obrátek. Bojuji s touhou vzdát to, jít si odpočinout. Prokrastinace je dávná zrádkyně. Poslední tempa, no tak, zaber! — Nejsem v tom úplně sama, že?“

Je zřejmé, že autorka dokáže pocity nervozity přenést i na čtenáře. Nebo alespoň na ty, kteří jsou také posedlí touhou stihnout během dne co nejméně povinností... Všechny povinnosti! (Josef Moucha)

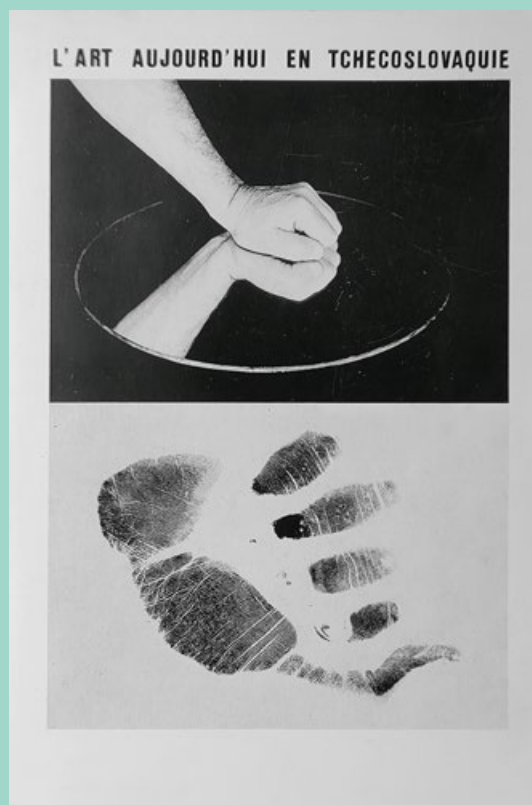

KDE KONČÍ NESOUHLAS A KDE ZAČÍNÁ DISENT

Alessandro Catalano

Benátské Biennale 1977. Původní koncepce počítala s tematicky strukturovanou přehlídkou neoficiálního sovětského, maďarského, polského a československého umění, což představovalo širší spektrum než jen zpolitizované autory. Podařilo se každopádně ukázat názornou reprezentaci společného fenoménu utlačovaného umění v celém východním bloku. Kulturní disent se tak objevil na mezinárodní scéně.

Kulturní události, které se odehrávají v zemi, jež není v mezinárodních vztazích pro střední Evropu klíčová, mívají často smůlu. Tak lze vysvětlit dosavadní český nezájem o významné prezentace české kultury v Itálii, jako například velkou přehlídku *Il dissenso culturale* (Kulturní disent), konanou na podzim roku 1977 v Benátkách. Tato událost nabídla unikátní výstavu neoficiálního sovětského umění, prezentaci československé grafiky, obsáhlou expozici knih a samizdatu (s více než dvěma tisíci exponáty včetně knih z edice Petlice), živé koncerty a přehlídku filmové produkce (více než padesát dlouhometrážních filmů). K tomu připočteme osm mezinárodních setkání, včetně významných kongresů o historii a literatuře, a konference věnované divadlu, umění, kinematografii, vědě a náboženství. Kromě toho se konalo několik menších seminářů, například o hudbě či masmédiích. V rámci přehlídky bylo vydáno i velké množství knih: deset „dokumentačních monografií“ a několik informativních brožur, které následovalo šest sborníků z kongresů.

Do Benátek přijely i významné osobnosti emigrace, jako byl básník Josif Brodskij, který zde jednoho večera recitoval své básně. Mimořádný ohlas způsobila akce v novinách, včetně těch nejprestižnějších, jako jsou *The New York Times* a *Le Monde*. Celkově se na přehlídce akreditovalo téměř osm set novinářů, zatímco počet návštěvníků dosáhl dvě stě dvacet tisíc.

To samo o sobě ovšem nutně neznamená, že se jednalo o událost výjimečných kulturních kvalit. Spíše umožnila otevřít v Itálii diskusi o disentu ještě před podzimem 1978, kdy Václav Havel formuloval slavnou větu: „Východní Evropou obchází strašidlo, kterému na západě říkají ‚disidentství‘“.

POZORUHODNÝ UMĚLECKÝ PROGRAM

Prezidentovi Biennale Carlu Ripovi di Meana, agilnímu intelektuálovi šlechtického původu a politikovi socialistické strany, aktivnímu v padesátých letech i v Praze v rámci Mezinárodního svazu studentstva, se podařilo přeměnit trochu

zkostnatělé benátské bienále na kontroverzní přehlídku aktuálních témat doby. Tím bylo opět potvrzeno, že umění dokáže vyvolat širší společenskou odezvu, pouze pokud je spojeno s výrazným politickým nebo společenským skandálem. Tuto schopnost dokázala i předešlá bienále, která se zaměřila na umělce utlačované po vojenském puči v Chile (1974) nebo na stav umění ve Španělsku po smrti diktátora Francisca Franca (1976).

Ripa di Meana již v lednu 1977 veřejně upozornil na „velmi závažné případy kulturního, morálního a politického útlaku, jež se odehrávají v srdci Evropy, v Praze“ (myšlena byla Charta 77), a tvrdil, že jeho dokumentační projekt „o disentu ve východní Evropě“ je proto mimořádně naléhavý. Jeho slova potvrzují, že kontext celého podniku byl od počátku silně ovlivněn italským politickým bojem a snahou socialistické strany definitivně se odtrhnout od komunistů. V červenci 1976 byl novým tajemníkem strany zvolen mladý a agilní Bettino Craxi, který se mimo jiné znal z dřívější doby s Jiřím Pelikánem. Disent v italském

VYHOŘENÍ

Petr Šesták

HODINY

Ian McEwan

**PAMĚŤ DÍVKY —
MLADÍK / UDÁLOST**

Annie Ernaux

PAMFLET PROTI NESMIŘITELNOSTI

Ondřej Nezbeda

Nová kniha Petra Šestáka začíná zhurta, výkřikem: „Kam čumíš, kreténe!“ Ten se však nenachází na první straně, ale už na obálce, která se vymyká běžné literární produkci. Pojata je pouze typograficky — celou přední, oranžovou stranu pokrývá delší ukázka z textu, atypický je i font pracující s různou šířkou písmen v titulu. Hřbet je modrý, zadní strana žlutá, tentokrát už s klasickou anotací a medailonem autora. Knižnímu grafikovi Martinu T. Pecinovi se tak podařilo vystihnout žánrovou osobitost této krátké, břitké prózy, kterou nakladatel vymežil osou „pamflet—román—algorie“. Svou podobou může odkazovat na novodobou variantu „Futuristického manifestu“ nebo variaci na jednu z tezí, kterou Martin Luther podle legendy zuřivě přitloukl na vrata kostela ve Wittenbergu. Na rozdíl od něj si však Petr Šesták ve svém *Vyhoření* nebere na paškál katolickou církev, ale kapitalismus a jeho fetiš — auto.

To používá jako zástupný symbol, skrze nějž demonstruje, kam vede nesmiřitelnost.

ROZDĚL A NÁLEPKU

O tom, že do české literatury vstupuje osobitý ironik se schopností pronikavých a kousavých postřehů, přesvědčil Petr Šesták už v románu *Kontinuita parku* (Host, 2021). Byla to místy sžrává satira vůči maloměstu, kde se příběh odehrával, i vůči hlavnímu hrdinovi, který se do něj po několika letech vracel ze světa. Tím se tehdy autor odlišoval od jiného ironika, Stanislava Bilera, jehož *Destrukce* (Druhé město, 2021) současnou společenskou situaci spíše nemilosrdně a beznadějně rozkládala a zesměšňovala, což tehdejší porota ocenila Literou, zatímco Šestákův román nechala bez povšimnutí.

Tedy tady autor přichází s další aktuální prózou a opět atakuje čtenářská očekávání. Nebo přesněji — atakuje každého čtenáře, který vlastní rodinnou dodávku, SUV nebo nebezpečně tichý elektromobil. Mámu, co veze svoje dítě každé ráno až před školu, týpky s mindrákem a nadupaným BMW nebo manažery nadnárodní firmy s Porsche 911 Carrera. Nás všechny jako jednu osobu bez rozdílu obžalovává vypravěč-cyklista, kurýr Platformy. Každý den kličkuje v provozu a riskuje zdraví i život, na zádech modrou termokostku plnou jídla. Šlape v cyklu dní jako křeček bez vyhlídky na jakoukoli lepší budoucnost. Jeho život se odehrává ve vyčerpávající přítomnosti, od jedné zakázky ke druhé. Každý jeho pohyb je úměrný zisku. Každé zastavení se rovná ztrátě. Dusí se výfukovými plyny i svou bezmocí, roste v něm frustrace a nenávisť, kterou si projektuje do aut a všech, kdo sedí za volantem.

Próza od počátku jede, rytmicky se odvíjí v krátkých blocích, ve kterých se střídají aktuální prožitky, vzpomínky na dětství protagonisty spojené s auty a komentáře adresované různým motoristům ztělesněným v onom obžalovaném „ty“. Má to satirický odpich a skutečně pamfletický šleh.

Myšlenkový svět vypravěče je sice dost šablonovitý, občas i trapný a málokoho asi jeho postřehy a stížnosti překvapí. To ale k jeho osobnosti i apelativnímu žánru patří. Víc než teze z urbanistických studií a sociologických knih se v něm cení výstižná a vtipná zkratka. A ta se autorovi většinou daří. Jeho styl skutečně vyniká lehkostí a sarkastickým humorem, nápaditými metaforami a analogiemi, byť jsou občas zavádějící nebo doslovné. Postupně je také čím dál zjevnější, že zmíněnou šablonovitost přisoudil Petr Šesták vypravěči záměrně.

Jeho pamflet totiž nemíří jen na motorismus. Jak už padlo výše, auto je tu zástupný symbol. Určuje sociální status, životní styl zaměřený na konzum a výkon, podobu měst i dětství, které má dvě vůně — „vůni benzínu a vůni maminky“. V paralelních pruzích Šestákovy prózy tedy vedle sebe nejdou jen motorista a cyklista, ale také kapitalista a člověk, jehož „jediným kapitálem je tělo“ a jehož „kariéra je limitovaná opotřebením těla“.

Jejich vzájemný vztah vypravěč definuje ve výmluvném odstavci: „Svět aut považuješ za jediný možný, můj svět je pro tebe světem nejistoty. Pro mě je světem nejistoty tvůj svět aut a tvému světu nejistoty říkám svět naděje. Ty máš pocit, že se všechno příliš rychle mění. Já mám pocit, že se v podstatě nemění nic a že by se konečně něco změnit mělo. Octli jsme se od sebe tak daleko, že jediný způsob, jak se můžeme potkat, je bouračka.“

Lze z toho vyčíst povědomý vzorec, který se obecně týká nesmiřitelnosti kulturních válek: svůj spravedlivý boj redukuje na jeden výrazný atribut a podle něj pak manichejsky rozdělím svět na ten dobrý a zlý, utlačovaný a privilegovaný, spravedlivý a zlý. Volíš Losnu, nebo Mažňáka? Trumpa, nebo Bidena? Woke levici, nebo konzervativce? Každý nuancovanější postoj smrdí alibismem a hodnotovou kolaborací, jde přece o princip, o kterém nelze diskutovat.

Výmluvná je v tomto ohledu pasáž, v níž se kurýr seznámí se členy „EKO

Petr Šesták
Vyhoření
Host, Brno 2023
135 stran

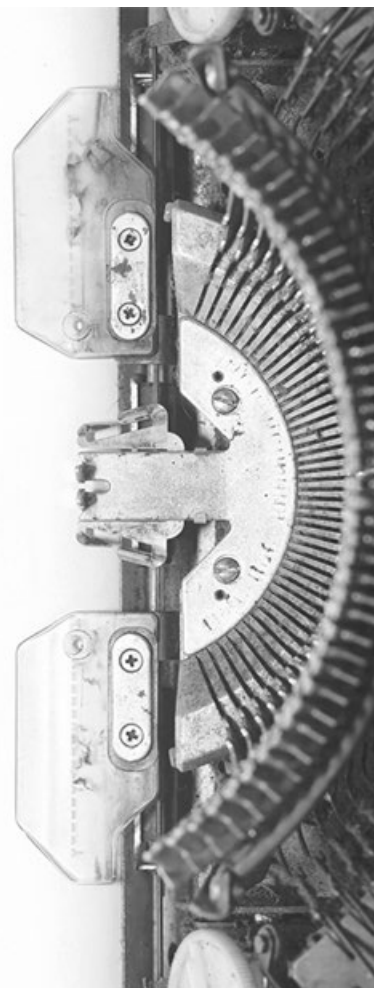

Kvalita prověřená tradicí:

tvor

tištěné předplatné 1050 Kč
on-line předplatné 550 Kč

itvar.cz/predplatne

Inzerce

Filmy, které jinde nenajdete

Krásné bytosti

Guðmundur Arnar Guðmundsson

2022 / Island, Česká republika, Dánsko, Nizozemsko, Švédsko

Nekonečná hranice

Abbas Amini

2023 / Německo, Irán, Česko

MĚSÍČNÍK
PRO SVĚTOVOU
LITERATURU

Překlady, rozhovory,
eseje, aktuality

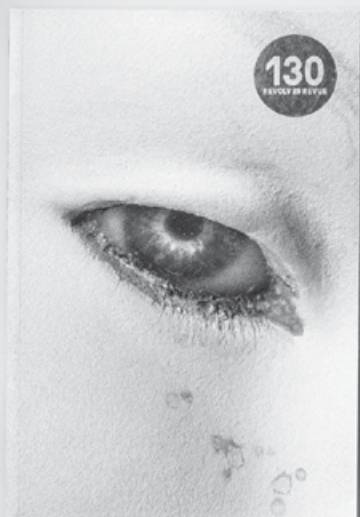
PLAV
svetovka.cz

Knížata a hvězdy

TVÁŘE ŽIVÉ ARABSKÉ POEZIE

Saíd Aql, Saláh Džáhín, Nada aš-Šabráwí

Rozhovor: spisovatelka Jana Karšaiová o románu Sametový rozvod
Soutěž Jiřího Levého: Koko Hubara v překladu Veroniky Třískové

Revolver Revue
časopis kulturní sebeobraný
since 1985

literatura • výtvarné umění
design • společnost • kritika
rozhovory • portréty • eseje

aktuální pro dnešek
i budoucnost

vychází 4x ročně
k dostání v dobrých knihkupectvích
a nejvýhodněji v e-shopu RR

www.revolverrevue.cz
www.bubinekrevolveru.cz

Rukopis plus Časopis o psaní

Sousedé neustále rachotili klíčem
Rušili tvou schůzku s vymyšleným milencem
Milence vymyšlený
Milence skutečný
Jaký je rozdíl?
Dvojník
Partner
Kam ještě povýšit?

Průduchem ze zasypaného sklepa natahují ruku
Chytám tě za kotník
Ale ty stojíš ve dvě hodiny ráno před významnými dveřmi
A stěhuješ svou touhu na nový městský kontinent
Přecházíš z jednoho stavu do druhého
Měníš skupenství

Nyní jsi ireverzibilní jako rozbitá výloha v říjnu
Každý tvůj pobyt je pro mne jen další urážkou
Průduchem natahují ruku a nacházím zasypaný sklep
S hromadou a moučné suti
S vůní po rohlíku zdi
S materií oschlých prstů
S lepícími křídly
S jasnými ošlech

Rukopis

Musím tě připojit k tajemnému přístupu i který vyrábí krev
K automatů lásky
Jsi přivázaná a spotřebuješ mnoho lásky
Zasahy hahny budle v epipal

Dokud tvé vlasy nepokryje šedý pel
Dokud tvá prsa nebudou sahat až na zem
Dokud nebudeš šťastna
Dokud Pokojem nebudou přecházet Zmoučení stěhováci
Zmoučení stěhováci

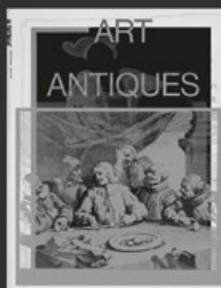
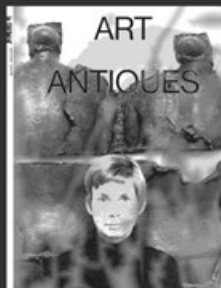
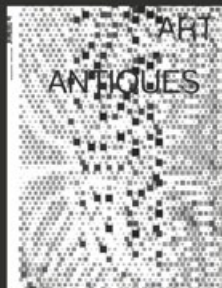
S černými palmami a bílými talíři-košilemi
Dokud se budou svazky bankovek ukládat pod parkety
Dokud v bytě plném dlouhých chodeb
A kokosových pokojů Nebudeš projíždět na bicyklu
Dokud se nikdo nebude se žít se sýrem vegetariánských restaurací
Dokud Okná domu nebudou překryta drátenými klecemi
Pro neznámé druhy zpěvných zvířat
Dokud se světlo neoddrží z opožďujících se zrcadel
Dokud světlo nebudou převážet fotografovanou lásku

vškk - Vysoká škola kreativní komunikace
Na Pankráci 54, 140 00 Praha 4
vskk.cz literarni-akademie.cz praguecom.com

VŠKK VYSOKÁ ŠKOLA
KREATIVNÍ
KOMUNIKACE

K dostání na vškk a u všech dobrých knihkupců

ART ANTIQUES VŠE PODSTATNÉ ZE SVĚTA UMĚNÍ: VÝSTAVY, AKTUALITY, RECENZE, ROZHOVORY

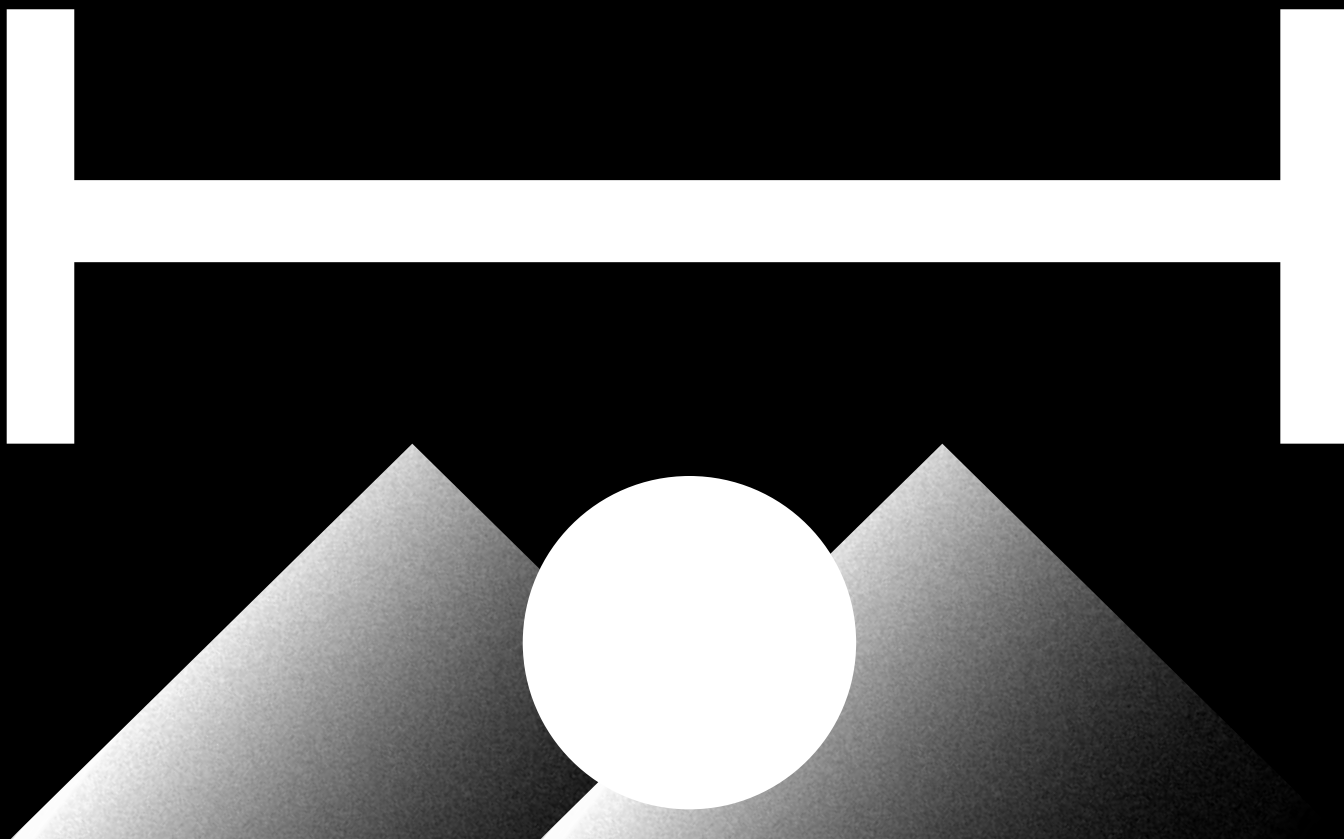
artantiques.cz

[@Artcasopis](https://www.facebook.com/Artcasopis)

[#artcasopis](https://www.instagram.com/artcasopis)

HOST MASTERCLASS

Výrazné osobnosti kulturního života
hovoří o své profesi i životě

23. 01.

Brno | CED — sklepní scéna

KATEŘINA ŠEDÁ

Pro bližší informace sledujte
naše sociální sítě @casopishost

Státní fond kultury ČR

WWW.H7O.CZ

Meme

DRUHÁ KAPKA BRANÍKA

Jakub Jetmar

„Nakráčel by do diskontu, tři čtyři petláhve března by samy ochotně naskákaly do košíku, do odpoledne byli by z nich mrtví vojáci povalení na koberci,“ sní alkoholik Gustav ve *Třech kapitolách* Daniela Hradeckého. Podobné tužby sdílejí i lidé se sklony k závislostem spíš digitálního charakteru. Namísto k severočeskému Velkému Březnu nicméně hledí k pražskému Braníku. Tamní výčepní světlé v dvoulitrové plastové láhvi se totiž stalo nejpopulárnější online manifestací tuzemské lásky k chlastu.

„To by stacilo na 1 dvoulitrovku Branika ve sleve!“ informuje automatizovaný bot na hlavním českém náměstí Redditu *r/czech*. Kdo napíše v diskusích o hrách či vysavačích jakoukoli cenovku, dostane se mu podobný přepočít. Aktuální ceny laciného piva až do poloviny letošního roku pravidelně sdílela i facebooková stránka *Kde je dnes Braník 2L PET v akci?*, která svůj telegrafický výčet prodejen doplňovala o velmi podařené memy s braníkovou tematikou.

Kolem žádného jiného piva nevzniká tolik lidové tvorby. Socha Braníka stojí na kruhovém objezdu u Prašné brány, karton piv doprovází Rose po ztroskotání Titaniku, desítku rád zavadá Kanye West, Dáda Patrasová i Petr Fiala. Premiér před cestou na Ukrajinu sedí se svými zahraničními protějšky nad mapou, ve skutečnosti se však jedná o leták, na kterém září ikonicky zelená láhev. Že existuje i braníkovská móda, od triček po ledvinky, už překvapit nemůže.

Původ kultovního statusu braníka přesně vystopovat nedokážu. Svůj kus práce na popularizaci pražského piva odvedla největší kulturní síla současnosti — rap. Žánr zpravidla oslavuje bohatství a cestu ze stoky do nejvyšších společenských pater, kult úspěchu ale někteří interpreti staví na hlavu a tehdy sahají právě po pivu z Prahy 4. Jeden z rapových kolektivů nese přímo označení Dvojlitrboyzz, zkráceně 2L Boyzz. Internetový obdiv k braníčku, jak se pivu také familiárně říká, tady byl ale už před nimi. Vzpomeňme třeba svého času oceňovaný blog *Vývařovna*.

Nejdůležitější roli ale patrně hraje vlastnost, kterou oceňují mladí a kulturotvorní lidé úplně stejně jako Hradeckého postavy. Levnější zdroj opilosti Čech stěží najde. Pro autory i obdivovatele memů dokonce stejně jako Gustava platí, že se jedná zejména o představu dvoulitrové petky. Původ jejího nenaplnění se ovšem liší. Zatímco alkoholik si už nemůže dovolit ani takhle levnou láhev, internetovému ironikovi stačí meme sám o sobě. Jak někdo napsal: nemají rádi braník, ale představu sebe, že pijí braník. Řečeno s jedním klasikem z města starobrna, je to nakonec digitální kýč; druhá kapka braníka.

Autor je novinář.

HOST → 2

Osobnost

AJ WEJ-WEJ

Téma

ČESKÁ AUTOFIKCE

Reportáž

VRATISLAV MAŇÁK

Rozhovor

MICHAIL AJZENBERG

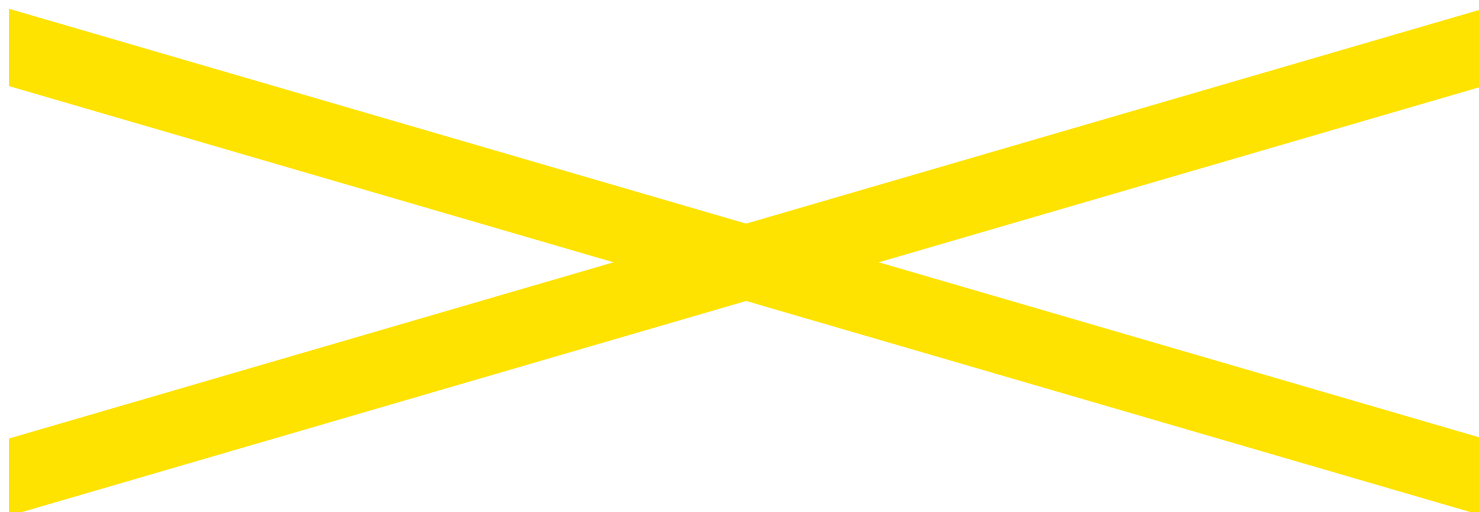
Historie

JULIO CORTÁZAR

**To všechno je pěkné a hezké,
ale je na čase, aby to skončilo.**

Lev Nikolajevič Tolstoj
Vojna a mír

SOUTĚŽ

Máte rádi literaturu a vše, co se jí týká? Předplatte si tištěný *Host* na rok 2024, nebo darujte či prodlužte své předplatné do 29. února 2024, a budete zařazeni do slosování o tyto věcné ceny.

pro všechny předplatitele
časopisu *Host*

1

1×

Čtečka knih Pocketbook
Touch HD

2

3×

Dvě vstupenky
do MeetFactory

3

10×

Knižní titul z nakladatelství
Argo a Paseka

4

5×

Tričko *Host*

5

10×

Hostovské plátěné tašky

Předplatitelská cena je výhodnější a všichni abonenti, kteří si zakoupí, či prodlouží předplatné na rok 2024, mají nárok na slevu kompletní knižní produkce ve vybraném nakladatelství ve výši 20 %. Podrobné informace o předplatném a dárkovém certifikátu najdete na h7o.cz nebo na telefonním čísle 775 995 695.

www.h7o.cz

